

Sürdürülebilir Turizm Konusunda Yerel Halkın Görüşlerinin Belirlenmesi: Sille Örneği¹

Determination of the Local People's Views Regarding Sustainable Tourism: Sille Example

Emel ÇINARLI*
Hakkı M. AY**

ÖZ

Yüzyıllardır birçok medeniyete ev sahipliği yapan, zaman içinde insanoğlunun tahribatına ve yıkımına uğrasa da doğal güzellikleri ve tarihi dokusu ile Konya'da turizm adına giderek dikkat çeken ve cazibe merkezi haline gelen Sille'ye yerli ve yabancı turistlerin ilgisi giderek artmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Sille'deki turizm faaliyetlerinin olumsuz etkilerinin en aza indirilerek mevcut kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasında ve yöredeki turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önem arz eden yöre halkının sürdürülebilir turizme yönelik yaklaşımlarını belirlemek ve ayrıca yerel halkın sürdürülebilir turizmle ilgili görüşlerinin bazı demografik değişkenlerle ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırmada elde edilen veriler, 28.06.2017-13.07.2017 tarihleri arasında Sille'de bulunan 218 kişiye anket yöntemi uygulanarak toplanmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen "Demografik Bilgi Formu" ve önceden geliştirilen "Sürdürülebilir Turizm Ölçeği" kullanılmıştır. Veri toplama araçları tek form haline getirilerek birlikte uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümü için "SPSS" paket programının 24.0 sürümü kullanılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Turizm, Sille.

ABSTRACT

Although it has been devastated by the destruction of mankind in the course of time; the interest of local and foreign tourists is gradually increasing in Sille, which has hosted many civilizations for centuries, which is attracting attention regarding tourism increasingly and which is becoming a center of attraction in Konya with its natural beauties and historical texture. The aim of this thesis study is to determine the approaches of local people to sustainable tourism who are important in transferring existing cultural heritage to future generations by reducing the adverse affects of tourism activities in Sille and ensuring the sustainability of tourism in the region. It also aims at revealing the relationship of local people's views on sustainable tourism with some demographic variables. The data obtained in the research were collected by carrying out the questionnaire method to 218 people in Sille between 28.06.2017 and 13.07.2017. The "Demographic Information Form" developed by the researcher and the previously developed "Sustainable Tourism Scale" were used to collect data in the study. Data collection tools were conducted together by being transformed in one form. For the statistical analysis of the data obtained in the study, 24.0 version of "SPSS" package program was utilized.

KEYWORDS

Sustainability, Sustainable Tourism, Sille.

Makale Gönderim Tarihi: 08/06/2018

Kabul Tarihi: 12/10/2018

¹ Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda kabul edilmiş "Sürdürülebilir Turizm Konusunda Yerel Halkın Görüşlerinin Belirlenmesi: Sille Örneği" adlı yüksek lisans tezinin özetidir.

* Öğr.Gör., Selçuk Üniversitesi Akören Ali Rıza Ercan Meslek Yüksekokulu, emelcinarli@selcuk.edu.tr

** Prof.Dr., Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, hakkimay@mynet.com

GİRİŞ

Dünyada en hızlı gelişen sektörler arasında yer alan turizmin fiziksel, kültürel ve sosyal çevre üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkilerinin de olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Kontrolsüz, plansız ve hızlı bir şekilde gelişen turizm, sınırlı kaynakların belirli bir zaman sonra tükenmesine, bozulmasına ve değerini yitirmesine neden olacaktır. Turizmin neden olduğu olumsuz etkileri ortadan kaldırma çabaları ile son yıllarda dünyada yaşanan yoğun ve hızlı değişimler, çevre sorunları, dışsallık gibi konular turizm sektöründeki değişimleri de kaçınılmaz hale getirmiştir. Dolayısıyla, tahrip edildiği zaman orijinal haline dönüştürülemeyen ve zor yenilenebilen doğal çevre ile doğal kaynakların diğer sektörler kadar turizm sektörü tarafından da kullanılırken “Sürdürülebilirlik” yaklaşımı odaklı olması gerektiği anlayışı ortaya çıkmıştır (Çelik, 2014: 10).

Sürdürülebilir turizm “gelecekteki nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetlerinden ödün vermeksizin günümüzde turistlerin, turizm endüstrisinin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını karşılayan turizm biçimi” olarak tanımlanmaktadır (Swarbrooke, 1999: 13).

Doğal güzellikleri, havası, otantik mimari yapısı, derin kültürel geçmişi ve coğrafi avantajları binlerce yıllık zengin tarihi ile birleşen Sille, çeşitli dönemlerin kültür, sanat, mimari, folklor, dil ve edebiyatının seçkin eser ve izlerini taşımaktadır. Pek çok tarihi olayda önemli bir yere sahip olan Sille; başta Hristiyanlık döneminden kalan kilise ve manastırlar, Selçuklular ve Osmanlılardan kalma camiler, çeşmeler, köprüler, hamamlar, tarihi Gevele Kalesi ve otantik mimari dokusu ile turizm açısından oldukça önemli bir potansiyele sahiptir (Tapur, 2009: 26). Konya’da turizm adına giderek dikkat çeken ve cazibe merkezi haline gelen Sille’ye yerli ve yabancı turistlerin ilgisi giderek artmaktadır.

Bu çalışmanın amacı: Sille’deki turizm faaliyetlerinin olumsuz etkilerinin en aza indirilerek, mevcut kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasında ve yöredeki turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önem arz eden yöre halkının sürdürülebilir turizme yönelik yaklaşımlarını belirlemek ve yerel halkın sürdürülebilir turizmle ilgili görüşlerinin bazı demografik değişkenlerle ilişkisini ortaya koymaktır.

Araştırma sonucunda; 32 maddeden oluşan ve çevresel, ekonomik, sosyal etkiler ile turizmin yerel yönetimi olmak üzere dört alt boyutu olan Sürdürülebilir Turizm Ölçeğinin katılımcılar tarafından 5’li likert tipi ölçeğe göre değerlendirilmesi ile elde edilen ortalama ve standart sapmalara göre katılımcıların sürdürülebilir turizm ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin düşünceleri tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca yerel halkın sürdürülebilir turizme ilişkin algılarının bazı demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu özellikler; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, Silleli olma durumu ve Sille’de yaşama süresidir.

TURİZM KAVRAMI

‘Tur’ kelimesinin kökeni; çark, daire, merkezi bir nokta ya da eksen etrafındaki hareket anlamına gelen Latince’deki ‘tornare’ ve Yunanca’daki ‘tornos’ sözcüklerinden gelmektedir. Bu anlam, modern İngilizce’de ‘kişinin dönüşünü’ temsil etmek için değişmiştir. Dairenin, en nihayetinde başlangıcına geri dönen bir başlangıç noktasını temsil ettiği düşünülürse, ‘tur’ bir daire gibi içinde gidiş dönüş, yani orijinal başlangıç noktasından ayrılma ve geri dönme olan bir turu temsil eder. Son ek –ism ise ‘bir eylem veya süreç; tipik davranış ya da nitelik’ olarak tanımlanmaktadır. Tur kelimesi ile sonek –ism birleştirildiğinde turizm kavramı ortaya çıkar ve kısaca, hareket edilen yere geri gelmek koşulu ile yapılan kısa ya da uzun süreli seyahatleri ifade etmektedir (Theobald, 1998:6).

Bununla birlikte, turizm ile ne kastedildiğini tanımlamaya yönelik pek çok girişimde bulunulmuştur ve bu çalışmalar 19. yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Konuyu farklı yönlerden ele alan yazarlar değişik tanımlar yapmışlardır ve bunlardan ilki Guyer-Feuler tarafından 1905 yılında ortaya atılmıştır. Buna göre: *“turizm, gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve*

sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren ‘modern’ çağa özgü bir olay”dır (Kozak vd., 2013:1).

Hunziker ve Krapf’a göre turizm; devamlı kalışa dönüşmemek ve kazanç sağlayıcı hiçbir faaliyette bulunmamak şartıyla yabancıların geçici süre konaklamalarından ortaya çıkan ilişkilerin tamamıdır (Öztaş, 2002:16).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)’nün 1991 yılında ortaya koyduğu tanıma göre turizm; boş zamanı, işi ve diğer amaçları için bir yıldan fazla olmamak üzere her zamanki ortamının dışındaki yerlere seyahat eden ve buralarda kalan kişilerin faaliyetlerini kapsar (Holloway, 1998:2)

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Genel olarak sürdürülebilirlik; sürekliliği olan herhangi bir sistemin işleyişinin kesintisiz bir şekilde, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin yaşamsal bağı olan temel kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Çakılcıoğlu, 2013:28).

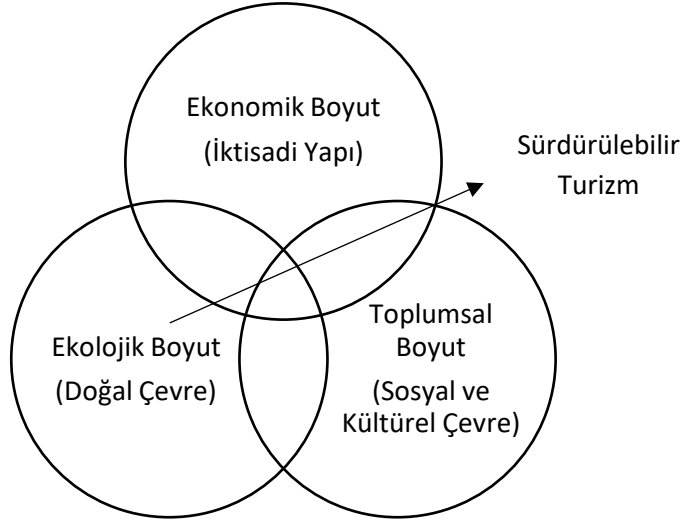
Dünyada hızla büyüyen sektörler arasında yer alan turizmin fiziksel, sosyal ve kültürel çevre üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkilerinin de olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Kontrolsüz, plansız ve hızlı bir şekilde gelişen turizm, sınırlı kaynakların belirli bir zaman sonra tükenmesine, bozulmasına ve değerini yitirmesine neden olacaktır. Turizmin neden olduğu olumsuz etkileri ortadan kaldırma çabaları ile son yıllarda dünyada yaşanan yoğun ve hızlı değişimler, çevre sorunları, dışsallık gibi konular turizm sektöründeki değişimleri de kaçınılmaz hale getirmiştir. Turizmde uluslararası arenada ortaya çıkan yeni akımlar, destinasyonlar ve yeni pazar arayışlarındaki hızlı artış ve rekabet tüm dünyada politik ve ekonomik çevrelerin dikkatini turizme çekmiştir. Dolayısıyla, tahrip edildiği zaman orijinal haline dönüştürülemeyen ve zor yenilenebilen doğal çevre ile doğal kaynakların diğer sektörler kadar turizm sektörü tarafından da kullanılırken “sürdürülebilirlik” yaklaşımı odaklı olması gerektiği anlayışı ortaya çıkmıştır (Çelik, 2014:10).

1950’lerden beri kitle turizminin turistik yerlerin doğal, ekonomik ve kültürel yapısı üzerindeki artan olumsuz etkilerinden ilk kez Jost Crippendorf tarafından yayımlanan ‘Die Landschaftsfresser’ adlı eserde bahsedilmektedir. 1970 ve 1980’ler boyunca (yumuşak turizm gibi) alternatif bir turizm biçimi yaratma fikri ivme kazanarak, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir turizm ile ilgili ortaya çıkan tartışmaya katkıda bulunmuştur (Pünjer, 2013:10). 1980’lerin sonlarına doğru yeşil turizm kavramı ortaya çıkmıştır. 1987 yılındaki Brundtland Raporu’nun da etkisiyle sürdürülebilir turizm kavramı ortaya çıkmış ve 1990’lı yılların başından itibaren daha yaygın bir biçimde kullanılmaya başlamıştır (Swarbrooke, 1999:9).

Sürdürülebilir turizm terimi daha genel bir kavram olan sürdürülebilir kalkınmadan türetilmiştir. Sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir kalkınmanın turizmin belirli bir bağlamına uygulanmış halini ifade etmek için kullanılmaktadır (Garrod ve Fyall, 1998:200).

Dünya Turizm Örgütü’nün değişik yayınlarında da gelecekteki fırsatları koruyup geliştirirken, bugünkü turistlerin ve turist kabul eden bölgelerin gereksinimlerini karşılayacak turizm olarak tanımlanan sürdürülebilir turizmle yapılması gereken kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin ve biyolojik çeşitliliğin devamlılığı sağlanırken; ekonomik, sosyal ve estetik gereksinimlerin de yerine getirilmesidir. Sürdürülebilir turizm basit bir şekilde aşağıdaki gibi gösterilmektedir.

Şekil 1: Sürdürülebilir Turizm

Kaynak: (Roney, 2011:123)

Şekil 1’de görüldüğü gibi sürdürülebilir turizm ekonomik, toplumsal ve ekolojik boyutları içerir. Sürdürülebilir turizm, turizm sisteminin pek çok unsurunu içine alan geniş kapsamlı bir alandır (Swarbrooke, 1999:15).

Şekil 2: Sürdürülebilir Turizmin Kapsamı

Kaynak: (Swarbrooke, 1999:16)

SİLLE'DE TURİZM

Sille Adı ve Tarihçesi

Günümüz Türkçesinde de kullanılan Farsça kaynaklı Sille kelimesi, açık elin iç kısmıyla vurulan tokat anlamına gelmektedir (Çaycı, 1996: 310). Sille, Konya'ya egemen Takkeli ile Karabuğa Dağları'nın arasında yer almıştır. Bu sönmüş yanardağların çevresinde tepeler oluşmuştur. Pek çok olaylara tanıklık eden Gevele Dağı'nın adı, Frigya Tanrıçası "Kibele (Cybe'le)"den gelmiştir (Özönder, 1998: 1).

Sille isminin nereden geldiği tam olarak bilinmemekle birlikte İbrahim Hakkı Konyalı Sille'nin adını, Frigya'da ortaya çıkan Sibel dininin şarap tanrısı Dyonizos'un nedimlerinden olan Silen'lerden aldığını belirtmektedir. Silenler Sille ve civarında oldukça fazla olan pınarların yarı tanrılarıdır. Sille ve civarında şarap tanrısı Baküs'ün de mabedi vardır (Konyalı, 1997: 167).

Sille'deki en eski yerleşim yeri olan kuzeydeki Sızma Höyüğü'nde M.Ö. 8-7. yüzyıl Frig uygarlığına ait kalıntılar bulunmuştur. Antik dönemde Sylata ya da Sylla olarak anılan Sille'de Roma döneminde yerleşim olduğu, şehir içindeki antik mimariye ait taş eserlerden anlaşılmaktadır. Kentin bu dönemde Efes'ten doğuya uzanan Kral yolu üzerindeki Konya yakınında bir durak noktası olmasından dolayı, aynı yüzyılda Aziz Paul'un Konya'dan geçerken Sille'ye de uğramış olması muhtemeldir. M.S. 4. yüzyılda Efes'in önemini kaybetmesiyle Bizans'ın başkenti olan İstanbul ön plana çıkmıştır. İstanbul'dan Kudüs'e giden yol üzerinde de bulunan Konya bu dönemde Kudüs'e giden hacıların uğrak noktası konumundadır. Büyük Konstantin'in annesi, ilk Hristiyan aristokrat Helene'nin Hz. İsa'nın gerildiği kutsal haçı bulmak için Kudüs'e giderken geçtiği yollarda yaptırdığı pek çok kiliseden biri olan Aya Eleni Kilisesi, Sille'nin bu yol üzerinde olduğunu göstermektedir (Mimiroğlu, 2012: 10).

Selçuklular'ın 1071 yılından sonra Konya'yı ele geçirip başkent yapmaları ile Sille'nin önemi daha da artmıştır. Konya'daki gayrimüslimlerin, şehrin Türk hâkimiyetine girmesiyle şehir dışına yerleştikleri ve en fazla göçün Sille'ye olduğu düşünülmektedir. 3 Temmuz 1097'de I. Haçlı ordusunun Konya'ya gelerek Konya ile birlikte Sille'yi de talan etmesiyle Sultan I. Kılıç Arslan şehri terk ederek dağlara yerleşmiştir. Tarihi kaynaklardan, 1116-1118 yıllarında Konya'ya yapılan Haçlı seferinin dönüşünde ise Konya çevresindeki pek çok Rum'un Bizans ordusu ile beraber İstanbul'a dönmesiyle, bölgedeki gayrimüslim nüfusunun azaldığı öğrenilmektedir. 1146'da Bizans imparatoru Manuel, Selçuklu Sultanı Mesud ile yaptığı savaşı kazanarak Konya'yı kuşattıktan sonra Selçuklu ordularıyla Gevele Kalesi dolaylarında tekrar karşı karşıya gelmiştir. Bu saldırılarda Bizans ordusunun Konya dışındaki yerleşim yerlerini yıktığı söylenmektedir (Mimiroğlu, 2012: 10).

Anadolu Selçuklu Devleti'nden sonra Konya ve çevresi Karamanoğulları Devleti'nin egemenliğine girmiştir (Mimiroğlu, 2012: 13). Karamanoğulları döneminde de Gevele Kalesi'nin stratejik önemi devam etmiştir. Selçuklular, Karamanoğulları'ndan olan Mehmed, Mahmud, Kasım ve Halil Beyleri Gevele Kalesi'ne hapsedirmişlerdir. Gevele Kalesi, (Fatih) Sultan Mehmed'in de büyük önem verdiği bir savunma noktasıdır. Sultan II. Mehmet, tekrar baş gösteren Karamanoğlu meselesini kesin olarak halletmek için ordusuyla Konya üzerine yürümüş ve bu ünlü kaleyi kuşatarak Konya'yı tamamen ele geçirmiştir (Özönder, 1998: 50).

Fatih Sultan Mehmed, II. Beyazıd, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve III. Murad dönemlerinde Konya kazasına bağlı bir köy olan Sille'nin 17. yüzyıldan itibaren idari statüsünün net olmadığı anlaşılmaktadır. 19. yüzyılda, Sille'de Ermeni ve Rumların yazlıkları olduğu söylenilmektedir. 20. yüzyılın başlarına ait kayıtlarda; nüfusunun %56'sının Müslüman, %44'ünün Gayr-i Müslüman olduğu görülen Sille'deki Hristiyan halk, 1923'ten sonra gerçekleştirilen nüfus değişim politikası çerçevesinde Yunanistan'a göç etmiştir (Mimiroğlu, 2012: 13).

Tarihte önemli bir ticaret merkezi konumunda olan ve bir dönem nüfusu 8500'e kadar çıkan Sille, bugün oldukça farklı bir görünüme sahiptir. Bunun sebeplerinden biri, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Lozan

Antlaşması'ndan önce tüm Anadolu'da başlayan ve daha sonra hızlanan nüfus değişimi (Mübadele) dir (Erdem vd., 2010: 26-27).

1980 yılına kadar nahiye merkezi konumunda olan Sille (Tapur, 2009: 15), 1989'da Selçuklu ilçesine iki mahalle olarak bağlanmıştır. 1995 yılında Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından kilise, manastır ve mezarlıkların bulunduğu bölge, birinci derecede arkeolojik sit alanı; esas yerleşim bölgesi ise kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Bugün Sille, Konya'nın önemli bir kültür ve turizm merkezi konumundadır (Mimiroğlu, 2012: 13).

Sille'nin Tarihi ve Turistik Değerleri

Doğal güzellikleri, havası, otantik mimari yapısı, derin kültürel geçmişi ve coğrafi avantajları binlerce yıllık zengin tarihi ile birleşen Sille, çeşitli dönemlerin kültür, sanat, mimari, folklor, dil ve edebiyatının seçkin eser ve izlerini taşımaktadır. Pek çok tarihi olayda önemli bir yere sahip olan Sille, başta Hristiyanlık döneminden kalan kilise ve manastırlar, Selçuklular ve Osmanlılardan kalma camiler, çeşmeler, köprüler, hamamlar, tarihi Gevele Kalesi ve otantik mimari dokusu ile turizm açısından oldukça önemli bir potansiyele sahiptir (Tapur, 2009: 26).

Sille'de Müslüman nüfusun artışına bağlı olarak cami sayıları da artış göstermiştir. Camilerin çoğu 17. ve 18. yüzyılda inşa edilmişlerdir. 1900'lerin başında 7 cami bulunan Sille'de söz konusu camiler halen varlığını sürdürmektedirler. Bunlar Ak Camii, Çay Camii, Karataş Camii, Kurtuluş Camii, Mezaryaka Camii, Orta Mahalle Camii ve Subaşı Camii'dir. Mimari özellikleri birbirine benzeyen Sille camilerinin neredeyse hepsi moloz taştan inşa edilmiştir ve üst örtüsü ahşap direkli olup çatıları sonradan yapılmıştır. Çeşitli bölümlerinde ve süslemelerde ahşap malzemelerin de kullanıldığı camiler zaman içinde tadilatlar görmesine rağmen eski mimari özelliklerini korumaktadırlar (Tapur, 2009: 26).

Sille'de yaşayan Hristiyanların yapmış oldukları ve ibadetlerini yerine getirdikleri pek çok dini mabet ve kilise bulunmaktadır. Bunlar hem Hristiyanlık döneminde hem de Selçuklu ve Osmanlılar döneminde faaliyette olan mabetlerdir. Bakımı da çoğunlukla devlet tarafından karşılanan bu kiliselerde Sille'deki Hristiyan halk dinlerini istedikleri gibi yaşamışlardır. Sille'de bilinen kiliselerin en önemlileri; Ak Manastır, Aya Eleni Kilisesi, Çevrikler Kilisesi, Mezarlık Kilisesi, Hıdrellez Kilisesi, Aşağı Kilise ve Kızıl Kilise'dir (Tapur, 2009: 26; Mimiroğlu, 2012: 53).

18. ve 19. yüzyılda oldukça kalabalık bir nüfusa sahip olan ve zengin bir su mimarisi olan Sille'de bugün 2 hamam, 17 çeşme, 1 çamaşırhane ve 1 su kemeri mevcuttur (Mimiroğlu, 2012: 82).

SİLLE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KONUSUNDA YEREL HALKIN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Sille'de sürdürülebilir turizme ilişkin yerel halkın görüşlerini belirlemek ve yerel halkın sürdürülebilir turizmle ilgili görüşlerinin bazı değişkenlerle ilişkisini ortaya koymaktır.

Hipotezler

Belirtilen amaç doğrultusunda araştırmanın hipotezleri aşağıda verilmiştir.

H1: Cinsiyet ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H2: Yaş grubu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H3: Medeni durum ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H4: Eğitim durumu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H5: Aylık gelir ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H6: Silleli olma durumu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

H7: Sille'de yaşama süresi ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Araştırmanın Önemi

Sille ve civarı, çok uzun yıllardan beri yerli ve yabancı araştırmacıların, seyyahların dikkatini çekmiş ve Sille ile ilgili çeşitli araştırmalar ve yayınlar yapılmıştır. Ancak; Sille ile ilgili literatürde yer alan pek çok farklı çalışma olmasına rağmen, Sille'deki turizm faaliyetlerini yöre halkının görüşlerini de dikkate alarak değerlendiren bir çalışma bulunmamaktadır.

Sille'deki mevcut turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesine yönelik yapılan bu çalışma, yöre halkının Sille'de yürütülen turizm faaliyetleriyle alakalı görüş, öneri ve eleştirileri doğrultusunda yöredeki turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve yöre halkının Sille'deki turizmle ilgili görüşlerini ortaya koymasından önem taşımaktadır.

Evren ve Örneklem

Sille'nin nüfusu 2016 yılı itibariyle toplamda 1469 kişi olup, bu nüfusun 743'ü erkek, 726'sı ise bayanlardan oluşmaktadır (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>, 2017). Araştırmanın evrenini Sille nüfusunun tamamı oluşturmaktadır. Evren üzerinden tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak 218 kişiye araştırma ölçeği uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan anketler 28.06.2017-13.07.2017 tarihleri arasında Sille'de bulunan 218 kişiye araştırmacı tarafından elden dağıtılmıştır. Öncelikle 250 anket dağıtılmıştır ancak kimi deneklerin ankete katılmak istememeleri ya da kaybolan anketlerin olması gibi nedenlerle bunların 218 tanesi geri toplanarak analize tabi tutulmuştur. Sonuç olarak toplamda 218 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanmasında; Demografik Bilgi Formu ile Sırakaya-Türk, Ekinci ve Kaya (2008), Hritz ve Hji-Avgoustis (2008), Assante vd. (2011), Knollenberg (2011) ve Stoddard vd. (2012)'nin çalışmalarındaki ölçekler ve araştırma bulgularından yararlanılarak Şevki Özgener ve Ayşe Gül Uğur (2015) tarafından geliştirilen Sürdürülebilir Turizm Ölçeği kullanılmıştır.

Toplam 32 maddeden oluşan ölçekte; çevresel etkiler (11 madde), ekonomik etkiler (7 madde), sosyal etkiler (7 madde) ve turizmin yerel yönetimi (6 madde) olmak üzere dört boyut bulunmaktadır. Her bir madde katılımcılar tarafından 5'li Likert tipi ölçek (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) üzerinden değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Sürdürülebilir Turizm Ölçeğinin Güvenilirliği

Tablo 1: Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Güvenilirlik Katsayıları

Ölçekler	İfade Sayısı	Güvenilirlik Katsayısı (a)
Çevresel Etkiler	11	0,702
Ekonomik Etkiler	8	0,778
Sosyal Etkiler	7	0,701
Turizmin Yerel Yönetimi	6	0,938
Sürdürülebilir Turizm	32	0,860

Anket formunda yer alan alt ölçeklerin güvenilirlik katsayıları; çevresel etkiler (0,702), ekonomik etkiler (0,778), sosyal etkiler (0,701), turizmin yerel yönetimi (0,938) ve son olarak sürdürülebilir turizm ölçeğinin

(0,860) olup araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Güvenilirlik katsayısı 0.702-0.938 arasında değişkenlik göstermektedir.

Verilerin Çözümü ve Değerlendirmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Likert tipi ölçek kullanılan anketlerde, çoğu zaman veriler normal dağılmamakla birlikte verilerin normal dağılıma uygunluğu Q-Q Plot çizimi ile incelenebilir. Kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi ise çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır. Toplanan anket sayısına göre, verilerin normal dağılıma yakınsayacağı varsayımı üzerinde çalışmalar bulunmaktadır. Aykırı değerler, hata varyansının değerini arttırdığından istatistiksel testlerin güçleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle istatistiksel testlerden önce aykırı değerlerin incelenen veri setlerinde mevcut olup olmadığına bakılmıştır.

Ölçekler normal dağılım gösterdiği için istatistik değerlendirmelerde parametrik testler kullanılmıştır. Bunun için niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla grup ortalamalarında karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi ile test edilen verilerde farklı olan grubu bulmak için Bonferroni çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Normal dağılıma uygun olmayan durumlarda non parametrik testler olan Mann Whitney ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

BULGULAR, SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Ankete katılan bireylerin demografik özelliklerine ait bilgiler şöyledir: Araştırmaya katılanların %56,0'ını kadınlar ve %44,0'ını erkekler oluşturmaktadır. Ankete katılan bireylerin %13,8'ini 65 yaş ve üzeri, %26,6'sını 46-64 yaş, %36,2'sini 30-45 yaş ve %23,4'ünü 18-29 yaş grubunun oluşturduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %69,7'sinin evli, %30,3'ünün bekâr olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %15,6'sının memur, %4,6'sının öğrenci, %3,2'sinin serbest meslek sahibi, %4,1'inin emekli, %30,3'ünün ev hanımı, %12,4'ünün esnaf ve %29,8'inin diğer meslek gruplarından olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların %16,5'ini 1000 TL ve daha az, %45,0'ını 1001-2000 TL, %16,5'ini 2001-3500 TL, %22,0'ını 3501 TL ve üzeri gelire sahip olanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %50,9'unu ilkökul mezunu, %17,4'ünü lise mezunu, %8,3'ünü ön lisans mezunu, %17,9'unu lisans ve %5,5'ini lisansüstü mezunu oluşturmaktadır.

Bireylerin %56,4'ünü Silleliler, %43,6'sını memleketi Sille olmayanlar oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların %13,3'ü Sille 'de 1 yıldan az, %19,3'ü 2 ile 5 yıl, %11,5'i 6 ile 10 yıl, %8,7'si 11 ile 19 yıl ve %47,2'si 20 yıl ve üzeri hayatını sürdürmektedir.

Katılımcıların Sürdürülebilir Turizme İlişkin Görüşlerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmalarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Sille'deki yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik görüşlerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, meslek, eğitim durumu, aylık gelir, Silleli olma durumu ve Sille'de yaşama süresi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılan bireylerin sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına ilişkin algısının cinsiyet durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Katılımcıların cinsiyetine göre çevresel etkiler hariç, sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Erkeklerin sürdürülebilir turizm etkisinin kadınlara göre daha

yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre, cinsiyet ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören **H1** hipotezi kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Yaş Durumuna Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılanların sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına ilişkin algısının yaş durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, F testi yapılmıştır. Bireylerin yaş durumuna göre sürdürülebilir turizmin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuçlara bakıldığında 18-29 yaş grubunda olan bireylerin sürdürülebilir turizm konusunda daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. F testi sonuçlarına göre en az iki grup arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilir turizm için yaş gruplarından hangilerinin fark yarattığını belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre 18-29 yaş aralığında olan bireylerin 46-64 yaş ile 65 yaş ve üzeri olan bireylerden farklı olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre, yaş durumu ile Sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören **H2** hipotezi kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılan bireylerin sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına ilişkin algısının medeni durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Katılımcıların medeni durumuna göre çevresel etkiler hariç, sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına yönelik algısının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bekâr olanların sürdürülebilir turizm etkisinin evli olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre, medeni durum ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören H3 hipotezi kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılanların sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına ilişkin algısının eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Eğitim durumuna göre sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarının sıra ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuçlara göre, eğitim durumu ile sürdürülebilir turizm ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören H4 hipotezi kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Aylık Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılanların sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına ilişkin algısının aylık gelire göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, F testi yapılmıştır. Bireylerin aylık gelir durumuna göre sürdürülebilir turizm algısında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Dolayısıyla gelirin bireylerin sürdürülebilir turizm algısı açısından olumlu veya olumsuz herhangi bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Sonuçlara göre, aylık gelir ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören H5 hipotezi reddedilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Silleli Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılan bireylerin sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına yönelik algısının Silleli olma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Katılımcıların Silleli olma durumuna göre; çevresel etkiler hariç olmak üzere, sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Silleli olmayanların sürdürülebilir turizm etkisinin Silleli olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre, Silleli

olma durumu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören H6 hipotezi kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir Turizm ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Sille’de Yaşama Süresine Göre Karşılaştırılması:

Araştırmaya katılanların sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarına ilişkin algısının Sille’de yaşama süresine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere, Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Sille’de yaşama süresine göre çevresel etkiler hariç, sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarının sıra ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuçlara göre, Sille’de yaşama süresi ile sürdürülebilir turizm ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu öngören H7 hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Doğal güzellikleri, temiz havası, tarihi ve turistik değerleri, otantik mimari dokusu ve derin kültür birikimi coğrafi avantajlarıyla birleşen, Bizanslar döneminde olduğu gibi bugün de mesireliği ile ünlü olan Sille; çeşitli dönemlerin kültür, sanat, mimari, folklor, dil ve edebiyatının seçkin eser ve izlerini taşımaktadır (Tapur, 2009: 26).

Hem Yahudilik hem de Hristiyanlık tarihi açısından pek çok önemli olaya ev sahipliği yapan Sille’de, bu inançların çeşitli hatıraları halen mevcuttur. Konya ve çevresi İslam kültür ve medeniyeti etkinliklerinin başkenti olduktan sonra Selçuklu, Beylik ve Osmanlı tarihindeki birçok sosyo-politik, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik olaylara da tanıklık etmiştir. Genellikle olumlu, bazen de olumsuz bu tarihi olaylarda önemli bir yeri olan Sille’deki tarihi yapılarda da bu olaylara dair pek çok bilgi, belge ve şahitler bulunmaktadır (Özönder, 1998:343).

Araştırma sonucunda; Sille’de sürdürülebilir turizme ilişkin yerel halkın görüşlerini belirleme ve yerel halkın sürdürülebilir turizmle ilgili görüşlerinin bazı değişkenlerle ilişkisini ortaya koyma amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezlerin sonuçları aşağıdaki gibi olmuştur:

Tablo 2: Araştırma Modeline Ait Hipotez Sonuçları

H1: Cinsiyet ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kabul
H2: Yaş grubu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kabul
H3: Medeni durum ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kabul
H4: Eğitim durumu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kabul
H5: Aylık gelir ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Red
H6: Silleli olma durumu ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kabul
H7: Sille’de yaşama süresi ile sürdürülebilir turizm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.	Kabul

Cinsiyet değişkenine göre, çevresel etkiler alt boyutu hariç olmak üzere erkeklerin kadınlardan ekonomik etkiler, sosyal etkiler ve turizmin yerel yönetimi alt boyutları ile genel olarak sürdürülebilir turizm algısında daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Silleli olma değişkenine göre çevresel etkiler alt boyutu hariç olmak üzere sürdürülebilir turizm ve alt boyutlarında, doğma büyüme Silleli olmayanların Silleli olanlardan daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda da turizmden elde edilen kazanç önemli bir faktördür.

Yapılan bu çalışmada; Sille'deki turistik arz unsurları ve mevcut turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik açısından değerlendirilebilmesi için, yöre halkının görüşleri ortaya konmuştur.

Çalışma kapsamında Sille'de yapılan araştırmalarda; yabancı turistler için Sille'deki en dikkat çekici unsur olan ve aynı zamanda Sille'nin en ünlü kilisesi olan, 2012 yılında sona eren restorasyon çalışmaları ile müzeye dönüştürülen Aya Eleni Kilisesi (Müzesi)'ne girişlerde resmi bir kayıt tutulmadığı, girişte bulunan güvenlik görevlileri tarafından gün içinde gelen tur otobüsü ve ziyaretçilere göre yaklaşık bir ziyaretçi sayısı yazıldığı görülmüştür.

Sille'de gerekli alt yapının sağlanması ve bir kongre ya da kültür merkezinin açılmasıyla, yörede gerçekleştirilebilecek ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum, fuar ve festivallere ev sahipliği yapılabilir.

Sille içinde açılacak bir turizm bürosu ve buradan ya da Sillenin herhangi bir noktasından ziyaretçilerin temin edebileceği, Sille'de ziyaret edilmesi gereken yerlerin ve eserlerin gösterildiği harita, broşür ve benzeri materyallerin Türkçe ve yabancı dilde hazırlanması; ziyaretçiler açısından daha doyurucu ve bilinçli bir gezi deneyimi sağlayacaktır. Bu da Sille'nin tarihi ve turistik öneminin ziyaretçiler açısından daha iyi anlaşılacak, korunup gelecek nesillere aktarılmasına, özetle turizmin sürdürülebilirliğine büyük katkı sağlayacaktır.

Sille'nin seyahat acenteleri, tur operatörleri gibi araçlarla bağlantısı güçlendirilerek, Konya ve çevresine düzenlenen turlarda ziyaret edilecek öncelikli yerlerden biri haline getirilmesi; Sille'nin tanıtımı, turizmin gelişimi ve sürdürülebilirliği açısından faydalı olacaktır.

Elde edilen tüm bu sonuçlar doğrultusunda diğer araştırmacılara aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1.Sürdürülebilir Turizm algısına etki edebilecek farklı değişkenler belirlenip o doğrultuda yeni çalışmalar yapılabilir.

2.Tarihi ve turistik önem arz eden farklı yörelerdeki farklı katılımcılara da bu çalışma uygulanarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.

3.Farklı bir sürdürülebilir turizm ölçeği geliştirilerek iki ölçeğin birden uygulanmasıyla elde edilen veriler karşılaştırılabilir ve daha etkili sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Assante, L.M., Wen, H.I. ve Lottig, K. (2011). An Empirical Assessment of Residents' Attitudes for Sustainable Tourism Development: A Case Study of O'ahu, Hawai'i. *Journal of Sustainability and Green Business*, 1, 1-27.
- Çakılcıoğlu, M. (2013). Turizm Odaklı Sürdürülebilir Kalkınma İçin Bir Yöntem Önerisi. *Tasarım+Kuram*, 16, 27-42.
- Çaycı, A. (1996). Türk İslam Mimarisinde Sille Çarşı Hamamı. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6, 309-319.
- Çelik, N. (2014). Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarının Turizm Talebi Üzerine Etkileri: Muğla Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Erdem, R., Yıldırım, H., Çiftçi, Ç., Dülgerler, O.N., Çıbıkdiken, A.O., Levend, S. ve Erdoğan, A. (2010). Sille Bir Koruma Geliştirme Planı ve Sonrası. *Selçuk Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 25(2), 25-46.
- Garrod, B.ve Fyall, A. (1998). Beyond The Rhetoric of Sustainable Tourism?. *Tourism Management*,19(3), 199-212.
- Halloway, C.J. (1998). *The Business of Tourism* (5th Edition). USA: Longman.
- Hritz, N. ve Hji-Avgoustis, S. (2008). An Investigation of Perceived Tourism Impacts Between Market Segments.*Tourism Today*, Fall, 33-53.
- Knollenberg, W. (2011). Stakeholders' Attitudes Towards Sustainable Tourism Development in Coastal Communities, A Thesis/Dissertation Presented to the Faculty in Sustainable Tourism, The Graduate School East Carolina University, in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree M.S. Sustainable Tourism.
- Konyalı, İ.H. (1997). *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*. Ankara: Burak Matbaası.
- Kozak, N., Kozak, M.A. ve Kozak, M. (2013).*Genel Turizm* (14. Baskı).Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mimiroğlu, İ.M. (2012). *Sille Kültür Vadisi* (2. Baskı). Konya: Bilge Basım.
- Özönder, H. (1998). *Sille (Tarih, Kültür, Sanat)*. Konya: Merhaba Basımevi.
- Öztaş, K. (2002). *Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pünjer, L.S. (2013). Sustainable Tourism in National Parks- The Impact of the Peak District Environmental Quality Mark, Yüksek Lisans Tezi, Universität Oldenburg, Oldenburg
- Roney, S.A. (2011). *Turizm Bir Sistemin Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sırakaya-Türk, E., Ekinci, Y. ve Kaya, A.G. (2008). An Examination of the Validity of SUSTAS in Cross-Cultures. *Journal of Travel Research*, 46(4), 414-421.
- Stoddard, J.E., Pollard, C.E. ve Evants, M. Rn. (2012). The Tribble Bottom Line: A Frame Work for Sustainable Tourism Development. *International Journal of Hospitality&Tourism Administration*, 13, 233-258.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management* (2nd Edition).London:CABI Publishing.
- Tapur, T. (2009). Konya'da Tarihi Bir Yerleşim Merkezi: Sille. *Türk Coğrafya Dergisi*, 53, 15-30.
- Theobald, W.F. (1998). *Global Tourism* (2nd Edition).Great Britain: Butterworth Heinemann.
- Uğur, A.G. (2015). Sürdürülebilir Turizm Yerel Değerler ile Turist Tatmini Arasındaki Yapısal İlişkilerin İncelenmesi: Bütünleşik Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- <https://biruni.tuik.gov.tr/medas>